

Сутність поняття «Фізична реабілітація» в підготовці фахівців до професійної діяльності

*С.І. Стасьєв, к.пед.н., доцент кафедри фізичної реабілітації,
Класичний приватний університет м. Запоріжжя*

Аналіз наукової літератури свідчить, що поняття «реабілітація» (від латинського *re* – повторна, відновлювальна дія, протидія; *habilis* – зручний, пристосований) тлумачать так: як систему державних, соціально-економічних, медичних, професійних, педагогічних, психологічних та інших заходів, направлених на попередження розвитку патологічних процесів, які приводять до тимчасової або стійкої втрати працездатності, на ефективне і раннє повернення хворих та інвалідів у суспільство і до суспільно-корисної праці (автори Резолюції IX Ради міністрів охорони здоров'я європейських країн (Прага, 1967); як комплекс медичних, педагогічних, професійних засобів, спрямованих на відновлення (або компенсацію) порушених функцій організму і працездатності хворих та інвалідів (автори «Великого тлумачного словника сучасної української мови») [1]; як комбіноване і координоване використання соціальних, медичних, педагогічних та професійних заходів з метою підготовки і перепідготовки індивідуума для досягнення його оптимальної працездатності (Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)).

О.К. Марченко визначає поняття «реабілітація» як «складну соціально-медичну проблему, що має кілька основних аспектів: відновлення здоров'я хворого за допомогою комплексного лікування; відновлення трудових, побутових навичок і елементів самообслуговування; соціальна реінтеграція, пов'язана з працевлаштуванням, матеріально-побутовим забезпеченням, поверненням у трудовий колектив» [4, с. 41]. Автор виділяє медичну, психологічну, педагогічну, соціально-економічну, професійну, побутову і фізичну реабілітації [4, с. 41]. І.І. Пархотік тлумачить поняття «реабілітація» як «процес, який забезпечує найвищий можливий рівень відновлення втрачених по тій чи іншій причині функцій і здібностей, що досягається посередництвом розвитку фізичних компенсаторних механізмів і психологічного врегулювання за допомогою використання медичних, фізкультурних, інженерних, освітніх і професійних служб». Н.А. Пересадин і Т.В. Д'яченко трактують поняття «реабілітація» як процес відновлення здоров'я, структурно-функціональних можливостей (анатомо-фізіологічного статусу) організму, працездатності і креативності людини, яка потерпіла внаслідок захворювань, травм або інших несприятливих фізичних, виробничих, соціальних та інших чинників.

У своїй науковій роботі ми будемо використовувати тлумачення поняття «реабілітація», яке приводить В.М. Мухін [5, с. 16]. Автор трактує поняття «реабілітація» як «суспільно необхідне функціональне і соціально-трудове відновлення хворих та інвалідів, що здійснюється комплексним проведенням медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних, державних, суспільних та інших заходів, за допомогою яких можна повернути потерпілих до звичайного життя і праці, відповідно до їх стану» [5, с. 16].

О.М. Вацеба, М.С. Герцик та А.М. Герцик відзначають, що одним із основних документів, що характеризують зміст поняття «реабілітація» на інтернаціональному рівні є «Стандартні правила щодо зрівняння можливостей інвалідів», які було прийнято Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція № 48/96 від 20 грудня 1993 року) і підписано українською делегацією, де, окрім вже згаданих вище характеристик реабілітаційного процесу, підкреслюється, що реабілітація не охоплює першу медичну допомогу [1, с. 13].

Для конкретизації поняття «реабілітація» більшість дослідників виділяють декілька її аспектів, які мають свої методичні підходи. Зокрема, В.М. Мухін зазначає, що реабілітацію поділяють на три взаємопов'язані види – медичну, соціальну (побутову) і професійну (виробничу) [5, с. 18]. Фізична реабілітація, на думку автора, є складовою частиною медичної [5, с. 19]. І.І. Пархотік виділяє медичну, соціально-трудова і психологічну реабілітацію; а фізичну реабілітацію визначає як основу медичної. С.Н. Попов розглядає реабілітацію як складну соціально-медичну проблему, яку поділяє на декілька видів або аспектів: медичну, фізичну, психологічну, професійну (трудова) і соціально-економічну [6, с. 5]. Автор стверджує, що фізична реабілітація – це складова частина медичної і соціально-трудова реабілітації, яка використовує засоби і методи фізичної культури, масаж і фізичні фактори [6, с. 9].

Ю. Лянной визначає поняття «фізична реабілітація» як «ефективний засіб комплексного відновлення фізичного здоров'я і працездатності хворих, спортсменів, інвалідів та ін. Вона діє за рахунок широкого впровадження основ здорового способу життя, використання різноманітних фізичних вправ і природних чинників як найбільш природовідповідних засобів відновлення, оздоровлення та профілактики багатьох захворювань, травм» [3, с. 325].

Як вказує В.О. Кукса, «фізична реабілітація у 60-х роках в реабілітологічній класифікації мала спочатку самостійний статус, а потім зусиллями медичних науковців була віднесена до медичної реабілітації і до кінця ніколи не реалізовувалася, залишалася мало запитуваним аспектом на другорядних позиціях, здебільшого поступаючись місцем лікувальним засобам через професійну обмеженість лікарів у використанні фізичних, фізкультурних і лікувально-фізкультурних засобів, не говорячи вже про суто фізично-реабілітаційні» [2, с. 49]. Автор зазначає, що «можливості фізичної реабілітації, оздоровлення населення і оптимізації процесів відновлення його здоров'я визначаються її природним (натуральним) потенціалом засобів і технологій, які в готовому вигляді використовуються з навколишнього природного середовища і які в сукупності забезпечують гармонійне становлення людської індивідуальності».

І. Башкін, Е. Макарова, А. Різик та М. Кавакзе вважають, що завданнями фізичної реабілітації є «усунення функціональних дисфункцій, що виникають в організмі й обумовлені зривом або недостатністю адаптаційних механізмів. При цьому застосування засобів і методів фізичної реабілітації необхідне як з метою профілактики можливих розладів здоров'я, так і з оздоровчо-реабілітаційною метою: в гострому, підгострому періодах захворювання, а також при нестійкій ремісії та хронізації патологічного процесу».

Ю.О. Лянной зазначає, що «фізична реабілітація як наука про відновлення здоров'я останнім часом значно розширює свої межі як серед інших видів реабілітації (медичної, психологічної, педагогічної, професійної, соціальної, оздоровчої), так і серед інших засобів відновлювальної медицини та оздоровлення населення» [3, с. 99]. Автор вважає, що «дотепер не досягнуто адекватного розуміння суті фізичної реабілітації, яку найчастіше сприймають як продовження чи частину медичної реабілітації або як різновид лікувальної фізичної культури чи масажу» [3, с. 325]. Саме тепер, на думку Ю.О. Лянного, «створились умови для співпраці, обміну науковим, навчально-методичним і практичним досвідом фахівців галузі охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, валеології, реабілітології, спортивної медицини, масажу, мануальної терапії, включаючи тренерів, спортсменів, інвалідів з метою надання майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації відповідних теоретичних знань і практичних вмій для забезпечення широкого впровадження фізкультурно-оздоровчих реабілітаційних технологій з використанням

різноманітних фізичних вправ, мануальних та масажних прийомів, різноманітних природних чинників як найбільш природовідповідних засобів відновлення, оздоровлення, покращення працездатності, а також профілактики багатьох захворювань, травм, інвалідності». Автор вважає, що «сфера фізреабілітаційної діяльності знаходиться у межах відновлювального оздоровлення, що принципово відрізняє її від процесу медичного лікування або фізичного виховання» [3, с. 334].

Таким чином, ми будемо трактувати поняття «фізична реабілітація» як суспільно необхідне функціональне і соціально-трудове відновлення хворих та інвалідів, що здійснюється комплексним проведенням медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних, державних, суспільних та інших заходів, за допомогою яких можна повернути потерпілих до звичайного життя і праці, відповідно до їх стану.

Література:

1. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт» : [підручник] / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків : «ОВС», 2005. – 240 с.
2. Кукса В. О. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кукса Володимир Олександрович. – К., 2002. – 207 с.
3. Лянной Ю. Створення реабілітаційної системи для спортсменів в Україні та підготовка фізичних реабілітологів для її функціонування / Ю. Лянной // Молода спортивна наука України : [збірник наукових праць з галузі фізичної культури та спорту]. – Вип. 10 : у 4-х т. – Львів : НВФ «Українські технології», 2006. – Т. 3 – 496 с. – С. 332–336.
4. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи : [навчальний посібник]. – К. : Олімпійська література, 2006. – 196 с.
5. Мухін В. М. Фізична реабілітація : [навчальний підручник]. – К. : Олімпійська література, 2005. – 472 с.
6. Попов С. О структуре и содержании подготовки кадров по физической реабилитации в РГАФК / С. Попов // Человек в мире спорта : Новые идеи, технологии, перспективы : Тез. докл. Междунар. конгр. – М. : 1998. – Т. 2. – С. 506–508.

Условия построения здоровьесберегающего образовательного пространства, основанного на культурно-исторических традициях славянского этноса в дошкольном образовательном учреждении.

Е.А. Стороженко, *заместитель заведующего по воспитательной и образовательной работе ФГДОУ №192 «Веселинка» г. Ростов-на-Дону*

Введение в России Федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования определило принципы дошкольного образования. Они являются основополагающими во всех направлениях развития и образования детей, в том числе физическом развитии. При разработке условий создания здоровьесберегающего образовательного пространства нами учитывались принципы амплификации детского